

REALITY SHOW

ΟΡΙΣΜΟΣ : Τηλεοπτικές εκπομπές, στις οποίες συμμετέχουν άτομα, που καλούνται να εκθέσουν δημόσια τα προβλήματά τους, καθώς και την προσωπικότητά τους. Οι εκπομπές αυτού του τύπου άλλοτε μεταδίδονται ζωντανά και άλλοτε μαγνητοσκοπημένα, ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις, ο δέκτης παρεισφρεί στην καθημερινότητα των συμμετεχόντων με έναν σκανδαλοθηρικό τρόπο και το εν λόγω δικαίωμα της ενδεδειγμένης παρακολούθησης το παρέχει πλήρως ο ίδιος ο συμμετέχων. Τα "reality show" παρουσιάζουν ποικίλες κατηγορίες. Εντοπίζονται ριάλιτι ανάδειξης ταλέντων (μουσικών, θεατρικών), ριάλιτι επιβίωσης, ριάλιτι ολικής μεταμόρφωσης ανθρώπων, μαγειρικής και απλής παρακολούθησης της καθημερινότητας ορισμένων συμμετεχόντων. Συχνά, οι εκπομπές αυτού του τύπου συνδέονται με κατηγορίες υποβάθμισης της ανθρώπινης προσωπικότητας και ηθικής εξαχρείωσης, εφόσον θυσιάζουν ιδανικά και αξίες στο βωμό της τηλεθέασης και του χρήματος.

ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ REALITY SHOW

1. Η ανθρώπινη φύση είναι φιλοπερίεργη και ικανοποιείται από την παρείσφρηση στην προσωπική ζωή των άλλων ανθρώπων. Η **σκανδαλοθηρία** (κουτσομπολιά) βοηθάει τους ανθρώπους να απεγκλωβιστούν- κατά κάποιο τρόπο -από τα δικά τους προβλήματα και να εστιάσουν στις ζωές των άλλων, με το αιτιολογικό ότι θα αισθανθούν καλύτερα. Αυτή, είναι σύμφωνα με τους ψυχολόγους, μια εύκολη μορφή συγκάλυψης των ανασφαλειών κάθε ανθρώπου. Παρακολουθώντας, λοιπόν, τη ζωή άλλων ανθρώπων μέσα από τέτοιου είδους εκπομπές, επιχειρούν να παρηγορήσουν τον εαυτό τους ότι βρίσκονται σε πιο ευνοϊκή θέση από τους συμμετέχοντες. Έτσι, οι εκπομπές αυτές λειτουργούν καθυστερητικά, εφόσον βιώνονται στον υπέρμετρο βαθμό τα προβλήματα των συμμετεχόντων, που συνήθως επιλέγονται ως δυσλειτουργικές προσωπικότητες, τόσο πνευματικά όσο και κοινωνικά. Η επιλογή αυτών των προσωπικοτήτων από τους παραγωγούς δεν είναι τυχαία και στοχεύει στην «εσωτερική κάθαρση» των δεκτών, μέσω της απαξίωσης ή της συμπόνιας που νιώθουν για τους συμμετέχοντες.

2. Οι θεατές γοητεύονται από την αμεσότητα, που παρέχει μια «ρεαλιστική» απεικόνιση της πραγματικότητας. Μάλιστα, οι δέκτες θεωρούν ότι συμμετέχουν στην έκβαση των συγκεκριμένων εκπομπών και καθορίζουν συχνά το αποτέλεσμα με την ψήφο τους. Η καθοδηγητική τους παρέμβαση στα διαδραματιζόμενα τονώνει τη ματαιοδοξία τους και καταπραΰνει το αίσθημα της μοναξιάς και της απομόνωσης, που βιώνουν. Άτομα μεγάλης ηλικίας, άτομα εσωστρεφή χωρίς φίλους, ΑΜΕΑ και γενικά άτομα που βιώνουν κοινωνική περιθωριοποίηση-ιδίως στα αστικά κέντρα- στρέφονται στην παρακολούθηση ριάλιτι, επειδή θεωρούν ότι συνάπτουν διαπροσωπική αλληλεπίδραση με τους συμμετέχοντες. Αυτή η λανθάνουσα μορφή κοινωνικοποίησης επενεργεί καθυστερητικά στην ευάλωτη ψυχοσύνθεση αυτών των ατόμων.

3. Οι τηλεθεατές γοητεύονται περισσότερο από τον άμεσο και ρεαλιστικό χαρακτήρα αυτών των παιχνιδιών. Σε αντίθεση με τις κινηματογραφικές παραγωγές και εκπομπές άλλου περιεχομένου, που περιλαμβάνουν μαγνητοσκοπημένο υλικό, που οι θεατές έχουν την ευχέρεια να αναζητήσουν και να ανατρέξουν οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμήσουν.

4. Οι έντονες και πιεστικές συνθήκες της καθημερινότητας, η υπερεργασία, το άγχος, η μοναξιά και η έλλειψη ανθρωπίνων συναναστροφών ωθούν τα άτομα στην παρακολούθηση τέτοιων εκπομπών. Τα προγράμματα αυτά νόθας ψυχαγωγίας, συνήθως είναι εύπεπτα και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και επιλέγονται, γιατί αποσυμπιέζουν τους δέκτες από το άγχος και τα προβλήματα. Παράλληλα, προσφέρουν μια ανώδυνη φυγή από την πραγματικότητα, που συχνά επενεργεί ως ψυχολογικό καταφύγιο.

5. Τα ριάλιτι σόου αποτελούν φθηνού κόστους παραγωγές για τα μέσα επικοινωνίας, που τα φιλοξενούν τηλεοπτικά. Έτσι, δεν επιβαρύνουν οικονομικά τους ιδιοκτήτες των καναλιών και επιπλέον, εξαιτίας της υψηλής τηλεθέασης που δέχονται προτιμώνται από τους παραγωγούς και εξασφαλίζουν τεράστια κέρδη. Ο εμπορικός προσανατολισμός των MME συνδέεται άμεσα με την προβολή τους.

6. Τα προγράμματα αυτά έχουν απήχηση- κατά αρκετά μεγάλο ποσοστό -στο νεανικό κοινό, επειδή σχετίζονται με τη σωματική ευρωστία των συμμετεχόντων και την ωραία εμφάνιση. Με τον τρόπο αυτόν ελκύεται το ενδιαφέρον των νέων, που κατεξοχήν ασχολούνται με πρότυπα, που στηρίζονται στην εξωτερική εμφάνιση και προωθούνται κατά βάση από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ REALITY SHOW :

1. Τα “reality show” προωθούν τη νοοτροπία του ελάχιστου μόχθου και του εύκολου πλουτισμού. Η άμεση και ραγδαία διασημότητα, που προσφέρουν τα εν λόγω παιχνίδια και πιθανώς η εξασφάλιση γρήγορου και άκοπου κέρδους για τους νικητές, παρακινεί τους νέους ανθρώπους και τους οδηγεί στην επιθυμία να εξοικονομήσουν οικονομικά οφέλη, χωρίς να μοχθήσουν και να εργαστούν σκληρά. Η συμμετοχή σε ένα τέτοιου είδους παιχνίδι και η προσμονή της νίκης, υποκαθιστά στην ουσία την πνευματική καλλιέργεια και την εξασφάλιση ακαδημαϊκών προσόντων, που θα καταξιώσουν έναν νέο σταδιακά, τόσο σε επαγγελματικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

2. Προωθείται «η νοοτροπία της κλειδαρότρυπας» και η σκανδαλοθηρία, η οποία είναι συνυφασμένη με την ανθρωπίνη-φιλοπερίεργη φύση. Συγκεκριμένα, παραβιάζεται η ιδιωτική ζωή των συμμετεχόντων –με δική τους μεν συναίνεση- γεγονός που εξοικειώνει τους δέκτες με την καταπάτηση των ατομικών τους ελευθεριών. Έτσι, οι άνθρωποι δεν αντιδρούν σε οποιουδήποτε τύπου παρακολούθηση, που υφίσταται μέσω της χρήσης σελίδων κοινωνικής δικτύωσης ή του κινητού τηλεφώνου, τα οποία υποκλέπτουν προσωπικές πληροφορίες και εκθέτουν στη δημοσιότητα προσωπικά δεδομένα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Άλλωστε, δε μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι το πρώτο “reality” τηλεπαιχνίδι, που εμφανίστηκε στα ελληνικά τηλεοπτικά δεδομένα ήταν το “Big Brother” κατά τη διάρκεια του έτους 2001. Στην Αμερική, τέτοιου τύπου παιχνίδια είχαν εμφανιστεί δεκαετίες νωρίτερα. Αυτή η παρατήρηση, υποδηλώνει ότι τα εν λόγω παιχνίδια απετέλεσαν προπομπό για την εξοικείωση των δεκτών με την είσοδο του διαδικτύου και την κατ’ επέκταση παραβίαση της ιδιωτικότητας των χρηστών. Στην Ελλάδα, το διαδίκτυο έκανε την επίσημη είσοδό του κατά το έτος 2003. Αντίστοιχα, το διαδίκτυο εισέβαλλε στην Αμερική πολύ νωρίτερα σε σχέση με τη χώρα μας, αναλογικά με την είσοδο των “reality”.

3. Τα “reality” τηλεπαιχνίδια προβάλλουν χαμηλής ποιότητας υλικό και προωθούν συνήθως προσωπικότητες κοινωνικά και ψυχολογικά υποδεέστερες. Αυτό έχει ως απότοκο, είτε την ταύτιση των δεκτών με τους πρωταγωνιστές, ώστε να εφησυχάζονται και να μην αναπτύσσουν κριτική ικανότητα, είτε την υιοθέτηση μιας απαξιωτικής στάσης απέναντι στους συμμετέχοντες, που λυτρώνει τους δέκτες από τα δικά τους προβλήματα, εφόσον αντιλαμβάνονται ότι υπερτερούν.

4. Στόχος της προβολής ανάλογων εκπομπών είναι η πολιτική και κοινωνική χειραγώγηση. Ο πιο εύκολος τρόπος να επιτευχθεί κάτι αντίστοιχο, είναι η περιστολή της κριτικής και αντιληπτικής ικανότητας των δεκτών. Τα παιχνίδια τέτοιου τύπου αποχαυνώνουν τους δέκτες, είναι ελκυστικά και αποφορτίζουν από το άγχος, χωρίς να χρειάζεται οι δέκτες να επιστρατεύσουν την κρίση τους. Έτσι, επέρχεται μαζικοποίηση και το φιλοθεάμον κοινό γίνεται άκριτος δέκτης πολιτικών κατευθύνσεων και επιλογών.

5. Τα τηλεπαιχνίδια τύπου “reality” χρησιμοποιούνται και για να μεταστρέψουν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης από μείζονα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα σε ελάσσονα. Η υπερβολική απήχηση, που έχουν στο κοινό μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους κυβερνώντες, για να συγκαλύψουν τυχόν ατασθαλίες, παραλείψεις, καθώς και λανθασμένες πολιτικές επιλογές.

6. Οι συμμετέχοντες είναι άτομα, που συνήθως διαθέτουν χαμηλή αυτοεκτίμηση. Ένας τρόπος για να ελκύσουν το ενδιαφέρον της κοινωνίας είναι να λάβουν την αμέριστη προβολή από ένα τέτοιο παιχνίδι. Διαμορφώνουν μέσω της υπερέκθεσής τους έναν ιδιόμορφο ψυχισμό, που τονώνει έστω και με φαύλο τρόπο την ελλειμματική τους προσωπικότητα. Όταν, λοιπόν, η διασημότητα, που έχουν λάβει σταματήσει να υφίσταται- λόγω του εφήμερου χαρακτήρα της- προκαλείται ψυχολογική ανισορροπία. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που πρώην συμμετέχοντες σε τέτοιες εκπομπές έχουν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ REALITY SHOW

1. Η εξασφάλιση μιας επαρκούς παιδείας από το οικογενειακό περιβάλλον, θωρακίζει το νέο άτομο με σωστές ηθικές αξίες και υγιή πρότυπα. Με τον τρόπο αυτό, θα επιδιώξει να ακολουθήσει μια επαγγελματική και κοινωνική πορεία, που θα του αποφέρει σταδιακή καταξίωση και που θα στηρίζεται σε γερά θεμέλια (πχ. Πανεπιστημιακή κατάρτιση). Επιπλέον, η οικογένεια οφείλει να εμφυσήσει στο νέο την κατάλληλη αυτογνωσία και αυτοπεποίθηση, έτσι ώστε να μην έχει την ανάγκη μιας νόθου τύπου κοινωνικής αναγνωσιμότητας και αποδοχής.

2. Το σχολείο, με τη σειρά του, ως δευτερογενής φορέας κοινωνικοποίησης, οφείλει όπως και το γονικό περιβάλλον να στρέψει το ενδιαφέρον του παιδιού σε γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας, όπως τις τέχνες και τον αθλητισμό. Με τον τρόπο αυτό, το παιδί θα εξοικειωθεί με έναν υγιή τρόπο εκτόνωσης και αποσυμπίεσης των προβλημάτων και του άγχους.

3. Τόσο η οικογένεια όσο και το σχολείο οφείλουν να καλλιεργήσουν τις αξίες του πνευματικού μόχθου στο νεαρό άτομο, ώστε να αποβάλλει τη νοοτροπία του εύκολου πλουτισμού και του ελάσσονος μόχθου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί και μέσω της ανθρωπιστικής παιδείας, που θα προάγει την αξιοκρατία.

4. Τέλος, οι πολίτες οφείλουν να είναι υγιώς και επαρκώς πολιτικοποιημένοι. Οφείλουν να ενημερώνονται ανελλιπώς για τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, που λαμβάνουν μέρος στον τόπο τους, ώστε να αντιλαμβάνονται οποιαδήποτε μορφή ετεροκατεύθυνσης ή μεταστροφής του κοινωνικού ενδιαφέροντος. Σε συναρμογή με ένα καλό επίπεδο κοινωνικής μόρφωσης, θα είναι σε θέση να έρχονται σε επαφή με γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας (όπως γνήσιες κινηματογραφικές/θεατρικές επιλογές, ντοκιμαντέρ) και να απορρίπτουν τα “reality”.

